

Op het eiland in de vijver van het “nieuwe gedeelte van het” park staan taxusbomen, of Venijnbomen, wat de Nederlandse naam is. Overigens is de Taxus baccata (de naam die het meest gebruikt wordt, omdat alle taxussen in Europa zeer hecht verwant zijn) niet zeldzaam. We zien ze in tuinen aangeplant in struikvorm, haag of boom op veel meer plekken. Ze staan in de wijk en verder overal in Nederland. Een waarschuwing is echter zeer op zijn plaats: (bijna) alle onderdelen van de boom bevatten taxine, dat zeer giftig is. Het eten van besjes bijvoorbeeld is niet alleen fataal voor mensen, ook huisdieren (zelfs groot vee), sterven na het eten van de bladeren.

Uiterlijk

De taxus is een langzame groeier. Als boom kan hij een meter of 15 hoog worden en ontwikkelt dan (als hij niet gesnoeid wordt) een fraaie kroon. De taxus wordt ook ongelofelijk oud. In Noord-Wales, op een van onze wandelingen, hebben we op een kerkhof een meerstammige taxus gezien die 2000 jaar oud zou zijn. Oudere taxusbomen zijn vaak meerstammig, omdat de takken naar de grond groeien, daar gaan wortelen en nieuwe boompjes vormen die rond de oorspronkelijke boom opgroeien als schijnbaar aparte bomen. De stam schilfert en is roodbruin van kleur. Vaak is een oude stam hol, maar dat maakt de boom niets uit, hij groeit gewoon gestaag door. De naalden zijn lancetvormig, donkergroen en zacht en ze kunnen wel zeven jaar aan een boom blijven zitten. De besjes die in het najaar verschijnen, zijn felrood.

In het wild groeit de taxus op nog maar heel weinig plaatsen in Europa, maar van oudsher is hij aangeplant in tuinen, parken en vooral op begraafplaatsen. Dit laatste vanwege het wat sombere uiterlijk van de boom en vanwege het feit dat hij zichzelf vernieuwt en zo een eeuwig leven symboliseert. Een wat praktischer verklaring van zijn populariteit op kerkhoven is gelegen in het feit dat hij giftig is en dat herders daardoor ontmoedigd werden om hun dieren op kerkhoven te laten grazen. Tegenwoordig is de taxus als haag en solitair in tuinen zeer geliefd, omdat je hem zo gemakkelijk kunt snoeien, zelfs in de meest woeste vormen.

Herkomst

Er zijn fossiele resten van de taxus gevonden die 140 miljoen jaar oud zijn. Toen de gletschers uit de laatste ijstijd zich terugtrokken, bestonden de Europese bossen zelfs voor 80% uit taxusbomen.

De taxus is dus inheems in Europa, maar ook in het westen van Noord-Afrika, Klein-Azië, Iran, Noord-Amerika, de Celebes-eilanden en Indonesië. Het woord “taxus” is afgeleid van het Griekse “taxon” dat “boog” betekent. Het hout van de boom is namelijk sterk en buigzaam en daardoor erg geschikt voor het maken van (hand)bogen. Van het woord “taxus” is ons woord “toxisch” weer afgeleid, “giftig”. Maar er zijn ook mensen die beweren dat de naam komt van het Latijnse “texo”, wat “weven” betekent. De bast van de boom werd namelijk ook gebruikt om mee te weven en te vlechten. Ook aardig te vermelden is dat men in Limburg spreekt van een “doodsboom” en in de Achterhoek draagt de taxus de prachtige naam van “snotterbezieboom”.

Eigenschappen

De taxus behoort (meestal) tot de tweehuizige bomen, dus je hebt mannelijke en vrouwelijke bomen. De mannelijke bloemen zitten aan de onderkant van de takken. De vrouwelijke in knopjes aan de toppen van de kortere takken. Die geven een kleverig druppeltje af, dat het rondzwevend stuifmeel opvangt. De rode bessen worden door de vogels gegeten. Dat kan ook, omdat het rode omhulsel van het zaadje (het besje) het enige onderdeel van de taxus is, dat

niet giftig is. Het wordt door een vogelmaagje verteerd, maar het giftige pitje niet. De vogels poepen zo'n pitje uit en voilà: een nieuw taxusboompje is in wording. Mensen echter verteren de pitjes tegelijk met de besjes, met alle gevolgen vandien.

Toch is de taxus zo slecht nog niet. Het snoeisel wordt ingezameld als grondstof voor medicijnen tegen borst- en baarmoederhalskanker. Men heeft het werkzame bestanddeel daarvan, taxol, ook synthetisch kunnen vervaardigen, maar dat is nog altijd minder werkzaam dan wat uit het snoeisel van de bomen zelf gehaald wordt.

Bijzonderheden

Voorals in de Engels-Keltische traditie is de taxus een belangrijke boom. Het magische wiel,

dat de beroemde Ierse druïde Mag Ruith gebruikte om te vliegen, bestond uit taxushout. Taxushout is bestand tegen rotting en bevat geen of bijna geen hars. Ook kunstvoorwerpen en meubels werden om die redenen van taxushout gemaakt.

Ook in de poëzie is de taxus geliefd, of je het nou over oude Bretonse verzen, Ierse ballades of oud-Engelse liederen hebt. Robin Hood zou zijn kracht (van zijn boog) ontleend hebben aan de taxus. Een christelijke legende verhaalt ons van een taxus die bij het sterven van Christus donker van verdriet werd en de belofte aflegde om giftig te zijn voor alle mensen en dieren (maar dan toch niet voor de vogels). En als heksen in de middeleeuwen wilden vliegen, gebruikten zij daarvoor een zalf, gemaakt van taxustakken geplukt tijdens een maansverduistering. De taxus vind je zelfs terug in de onderwereld van de Grieken.

Tot slot

Het schijnt dat, als je op een warme zomerdag onder een taxus gaat zitten, je dan in een "andere wereld" komt. Dat zou nog waar kunnen zijn ook, want op (heel) warme dagen geeft de taxus (soms) een gasvormig toxine af, dat tot hallucinaties kan leiden. Helaas bestaat daarvoor geen echt hard wetenschappelijk bewijs en misschien is dat maar goed ook. Het eiland in de vijver is echt veel te klein om met z'n allen op te gaan zitten – als we dat al zouden willen.

